

**Základný dokument
Gréckokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike
podľa § 13 zákona č. 308/1991 Zb.**

Čl. 1

Názov a sídlo ústredia cirkvi

1. **Názov:**
Gréckokatolícka cirkev v Slovenskej republike
2. **Alternatívne názvy:**
Prešovská gréckokatolícka metropolitná cirkev
Gréckokatolícka cirkev na Slovensku
3. **Sídlo:**
Hlavná 2870/1, Prešov, 080 01, Slovenská republika
4. **Štatutárny orgán:**
Prešovský arcibiskup metropolita, prípadne iná osoba ustanovená rímskym veľkňazom
5. **IČO:**
51311917

Čl. 2

**Orgány a útvary cirkvi,
spôsob ich ustanovenia a oprávnenia**

1. Gréckokatolícka cirkev v Slovenskej republike

Prešovská Gréckokatolícka metropolitná cirkev (ďalej len Gréckokatolícka cirkev) má čo do štruktúry vlastného usporiadania status metropolitnej cirkvi sui iuris. Na tento stupeň bola povýšená rozhodnutím pápeža Benedikta XVI. dňa 30. januára 2008 bulou *Spirituali emolumento*. Tým sa zaradila medzi východné katolícke cirkvi, ktoré sú samostatnou a integrálnou súčasťou univerzálnej Katolíckej cirkvi. Gréckokatolícku cirkev zriaďiť, meniť a rušiť, a tiež vymedziť presné hranice jej územia môže len najvyššia cirkevná autorita (rímsky veľkňaz, teda pápež alebo ekumenický koncil, porov. kán.155 CCEO).

Gréckokatolíckej cirkvi predsedá prešovský arcibiskup metropolita (ďalej len metropolita) vymenovaný rímskym veľkňazom, ktorý zastupuje Gréckokatolícku cirkev vo všetkých právnych záležitostiach (kán. 155 – 157 CCEO). Gréckokatolícka cirkev má právnu subjektivitu.

2. Rada hierarchov Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi

Rada hierarchov Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi (ďalej len Rada hierarchov) je orgán združujúci biskupov Gréckokatolíckej cirkvi, aby napomáhal metropolitovi pri riadení cirkvi. Rada hierarchov je ustanovená a riadi sa podľa kán. 164 – 171 CCEO a podľa vlastného štatútu. Predsedom Rady hierarchov je metropolita (kán. 157 CCEO). Členovia Rady hierarchov sú členmi Konferencie biskupov Slovenska v zmysle jej štatútu. Rada hierarchov má právnu subjektivitu.

3. Metropolitné zhromaždenie Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi

V Gréckokatolíckej cirkvi sa má podľa CCEO každých päť rokov konať **Metropolitné zhromaždenie Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi** (ďalej len Metropolitné

zhromaždenie). Je poradným zhromaždením celej cirkvi, ktorému predsedá metropolita. Metropolitné zhromaždenie poskytuje metropolitovi a Rade hierarchov pomoc v záležitostiach väčšieho významu, najmä na primerané usporiadanie foriem a prostriedkov apoštolátu a tiež cirkevnej disciplíny, so zohľadnením okolností súčasnej doby a tiež spoločného dobra vlastnej cirkvi, so zreteľom na spoločné dobro celého územia, na ktorom cirkev vykonáva svoj apoštolát spolu s Rímskokatolíckou cirkvou. Metropolitné zhromaždenie sa v svojej činnosti riadi osobitným štatútom (kán. 140 – 145, 172 CCEO). Metropolitné zhromaždenie nemá právnu subjektivitu.

4. Eparchia

Eparchia je časť Božieho ľudu, ktorá sa zveruje eparchiálnemu biskupovi. Zriaďovanie, zmena a rušenie eparchií náleží jedine Apoštolskej stolici. Eparchiu vo všetkých právnych záležitostiach zastupuje eparchiálny biskup. Biskupa menuje Apoštolský stolec. Zákonodarnú moc vykonáva eparchiálny biskup osobne; výkonnú moc vykonáva buď osobne, alebo cez protosynkela, alebo synkelov; súdnu moc vykonáva buď osobne, alebo cez súdneho vikára a sudcov (kán. 177 – 211 CCEO).

Protosynkelovi patrí v celej eparchii tá istá výkonná riadiaca moc ako eparchiálnemu biskupovi, s výnimkou toho, čo si eparchiálny biskup vyhradil pre seba alebo pre iných alebo s výnimkou záležitostí, ktoré z práva vyžadujú jeho osobitný mandát, bez ktorého akt, pre ktorý sa takýto mandát vyžaduje, je neplatný (kán. 248 CCEO). Ostatní synkeli majú kompetencie podľa ich ustanovujúceho dekrétu.

Ustanovenia o eparchii, resp. biskupstve platia aj o archieparchii, resp. arcibiskupstve. Obdobne ustanovenia o eparchiálnom biskupovi platia o arcibiskupovi.

Archieparchia a eparchia má právnu subjektivitu.

5. Eparchiálne zhromaždenie

Eparchiálne zhromaždenie je poradným orgánom eparchiálneho biskupa (kán. 235 – 242 CCEO). Tvoria ho osoby, ktoré podľa normy práva reprezentujú všetkých veriacich eparchie. Zvoláva ho eparchiálny biskup vždy, keď to podľa jeho úsudku a po konzultácii s presbyterskou radou vyžadujú okolnosti. Eparchiálne zhromaždenie nemá právnu subjektivitu.

6. Eparchiálna kúria

Eparchiálny biskup musí mať pri svojej stolici **eparchiálnu kúriu**, ktorá mu má pomáhať v riadení jemu zverenej eparchie. Do eparchiálnej kúrie patria protosynkel, synkeli, súdny vikár, eparchiálny ekonóm a rada pre ekonomické záležitosti, kancelár, eparchiálni sudcovia, promotor spravodlivosti a obhajca zväzku, notári a iné osoby, ktoré sa priberajú eparchiálnym biskupom do eparchiálnej kúrie k náležitému vykonávaniu úradov. Vymenovanie a odvolávanie tých, ktorí zastávajú úrady v eparchiálnej kúrii, patrí eparchiálnemu biskupovi. Eparchiálny biskup môže pre uspokojenie potrieb alebo úžitok eparchie ustanoviť v eparchiálnej kúrii aj iné úrady (kán. 243 – 263 CCEO). Eparchiálna kúria nemá právnu subjektivitu.

7. Presbyterská rada a kolégium eparchiálnych konzultorov

V každej eparchii musí byť ustanovená **presbyterská rada**, čiže skupina kňazov reprezentujúcich presbytérium, ktorá má podľa normy práva pomáhať eparchiálnemu biskupovi svojou radou v tom, čo sa vzťahuje na potreby pastoračnej činnosti a dobro eparchie. Spomedzi členov presbyterskej rady eparchiálny biskup vyberá **kolégium eparchiálnych konzultorov**, ktoré plní úlohy predpísané právom (kán. 264 – 271 CCEO). Presbyterská rada ani kolégium eparchiálnych konzultorov nemajú právnu subjektivitu.

8. Rady a komisie

V eparchii pomáhajú eparchiálnemu biskupovi ďalšie **rady a komisie** bez právnej subjektivity, ktoré eparchiálny biskup ustanovuje podľa potreby.

9. Farnosť

Eparchia sa delí na **farnosti**. Farnosť je spoločenstvo veriacich v Krista, natrvalo ustanovené v eparchii, zverené pastoračnej starostlivosti farára. Farár je presbyter, ktorému je ako osobitnému spolupracovníkovi eparchiálneho biskupa zverená pastoračia o duše určitej farnosti ako vlastnému pastierovi, pod autoritou eparchiálneho biskupa. Farnosť má byť podľa všeobecného pravidla územná, ale môže byť zriadená aj podľa iného kritéria ako osobná, napr. vzhľadom na národnosť, reč a pod., podľa uváženia eparchiálneho biskupa.

Farára slobodne menuje eparchiálny biskup. Farár končí úrad zrieknutím, ktoré prijal eparchiálny biskup, uplynutím stanoveného času, odvolaním alebo preložením (kán. 284 a 297 CCEO).

Kde sa uvoľnilo miesto farára alebo je farár hatený vo vykonávaní svojho úradu, môže eparchiálny biskup pre správu farnosti menovať administrátora. Administrátor farnosti je presbyter, ktorý vo farnosti, až do odvolania, vykonáva všetky úlohy s právomocami farára (kán. 298 – 299 CCEO).

Farnosť môže pozostávať z viacerých obcí. V tom prípade sa k materskej obci pridružujú jej filiálne obce, ktoré nemajú vlastnú právnu subjektivitu.

Zriaďovať, meniť alebo rušiť farnosť môže eparchiálny biskup po konzultácii s presbyterskou radou (kán. 279 – 281 CCEO).

Štatutárnym zástupcom farnosti je farár, resp. administrátor farnosti.

Všetky právne úkony týkajúce sa nehnuteľného majetku a všetky ostatné právny úkony v hodnote zmluvy nad určenú sumu, ktorú schvaľuje Rada hierarchov, v ktorých jednou zmluvnou stranou je farnosť, podliehajú písomnému súhlasu kompetentnej autority – eparchiálneho biskupa, prípadne protosynkela alebo synkela eparchie, do ktorej farnosť patrí. Bez takéhoto súhlasu je zmluva neplatná.

Farnosť má právnu subjektivitu.

10. Protopresbyterát

Viacero susedných farností tvorí **protopresbyterát**. Zriaďovanie, zmena a zrušenie protopresbyterátu patrí eparchiálnemu biskupovi po konzultácii s presbyterskou radou. Predstaveným je protopresbyter, ktorý je jedným z presbyterov. V mene eparchiálneho biskupa vykonáva úlohy vymedzené právom. Protopresbytera menuje a odvoláva eparchiálny biskup (kán. 276 – 278 CCEO). Protopresbyterát nemá právnu subjektivitu.

11. Rehole, monastiere, rády, kongregácie a obdobné inštitúty zasväteného života

Rehole, monastiere, rády, kongregácie a obdobné inštitúty zasväteného života (ďalej len rehole) sú cirkevné právnické osoby (kán. 410 a nasl. CCEO), ktoré podľa noriem civilného práva odvodzujú svoju právnu subjektivitu od Gréckokatolíckej cirkvi. Štatutárnym zástupcom takejto právnickej osoby pôsobiacej na území Slovenskej republiky je rehoľný predstavený alebo predstavená. Štruktúru rehole ustanovuje vlastné právo rehole.

Rehole majú právnu subjektivitu.

Jednotliví vyšší rehoľní predstavení a predstavené môžu byť členmi Konferencie vyšších rehoľných predstavených na Slovensku (ďalej len KVRPS), v zmysle jej štatútu.

Rehole odvodzujúce právnu subjektivitu od Gréckokatolíckej cirkvi, ktorých vyšší predstavení sú členmi KVRPS, môže KVRPS, v zmysle jej štatútu, zastupovať v rokovaniach s predstaviteľmi Katolíckej cirkvi v Slovenskej republike, štátu a jeho orgánov a s medzinárodnými organizáciami.

12. Ďalšie právnické osoby

Medzi ďalšie právnické osoby Gréckokatolíckej cirkvi patria účelové zariadenia cirkvi, rehoľné právnické osoby a ostatné subjekty, ktoré sú zriadené v súlade s CCEO a ktoré odvodzujú právnu subjektivitu od právnej subjektivity Gréckokatolíckej cirkvi (kán. 920 – 930 CCEO).

Všetky právne úkony týkajúce sa nehnuteľného majetku a všetky ostatné právny úkony v hodnote zmluvy nad určenú sumu, ktorú schvaľuje Rada hierarchov, v ktorých jednou zmluvnou stranou je cirkevná právnická osoba, okrem rehoľných právnických osôb, podliehajú písomnému súhlasu kompetentnej autority – eparchiálneho biskupa, prípadne protosynkela alebo synkela eparchie, do ktorej právnická osoba patrí. Bez takéhoto súhlasu je zmluva neplatná.

12

V prípade rehoľných právnických osôb sa postupuje podľa vlastného práva rehole.
Tieto subjekty majú právnu subjektivitu.

K evidencii právnickej osoby, ktorá odvodzuje právnu subjektivitu od právnej subjektivity Gréckokatolíckej cirkvi a jej zápisu do registra v zmysle zákona 308/1991 Z. z., sa vyžaduje súhlas príslušného eparchiálneho biskupa. V prípade rehoľných právnických osôb sa postupuje podľa vlastného práva rehole.

Gréckokatolícka cirkev môže zriadiť aj iné právnické osoby, okrem tých v zmysle zákona 308/1991 Z. z., napr. školy, neziskové organizácie, neinvestičné fondy, obchodné spoločnosti a pod., v zmysle osobitných právnych predpisov.

Čl. 3

Spôsob ustanovenia osôb vykonávajúcich duchovenskú činnosť a ich odvolávanie

1. **Metropolitu** Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi menuje rímsky veľkňaz (kán. 155 § 1 CCEO).
2. **Arcibiskupa a biskupa** menuje rímsky veľkňaz (kán. 181 CCEO). Od biskupa, ktorý dovŕšil sedemdesiaty piaty rok života alebo ktorý sa pre chorobu, alebo z iného vážneho dôvodu stal menej schopný pre vykonávanie svojho úradu, sa žiada, aby predložil zrieknutie sa úradu (kán. 210 CCEO). Najvyšší veľkňaz rozhodne, či abdikáciu prijme.
3. **Farára** slobodne menuje eparchiálny biskup. Farár končí úrad zrieknutím, ktoré prijal eparchiálny biskup, uplynutím stanoveného času (ak bol menovaný na určený čas), odvolaním alebo preložením (kán. 284 a 297 CCEO).
Administrátor farnosti má tie isté práva a povinnosti ako farár, ak eparchiálny biskup nestanovil inak (kán. 298 – 299 CCEO).
4. Keď je to pre náležité plnenie pastoračnej starostlivosti o farnosť potrebné alebo vhodné, farárovi možno prideliť jedného alebo viacerých **kaplánov**, ktorí musia byť presbytermi. Kaplána slobodne menuje a odvoláva eparchiálny biskup (kán. 301 – 303 CCEO).
5. Pre rehole platí okrem CCEO ich vlastné právo, ktoré je tvorené konštitúciami a stanovami, schválenými príslušnou cirkevnou autoritou. **Rehoľná osoba** sa stáva členom rehole a má s rehoľou právny vzťah na základe vlastného práva rehole. Predstavený je volený resp. menovaný podľa vlastného práva rehole.
6. **Ostatní duchovní** (presbyteri, diakoni, nižší klerici a pod.) sú ustanovovaní, menovaní, prekladaní a odvolávaní kompetentnou autoritou podľa noriem kánonického práva.

Čl. 4

Základné články viery

1. Vierouka Gréckokatolíckej cirkvi je totožná s učením Katolíckej cirkvi, pri zohľadnení práva ohlasovania a života viery vo vlastnom obrade. Základom učenia je *Nicejsko-konštantínopolské vyznanie viery*, schválené otcami Prvého nicejského koncilu v roku 325 a otcami Prvého konštantínopolského koncilu v roku 381, tiež učením obsiahnutým v *Katechizme Katolíckej cirkvi* a nadväzných dokumentov vydaných najvyššou autoritou Katolíckej cirkvi.

2. Nicejsko-konštantínopolské vyznania viery:

Verím v jedného Boha, Otca všemohúceho, Stvoriteľa neba i zeme, sveta viditeľného i neviditeľného. I v jedného Pána Ježiša Krista, jednorodeného Syna Božieho, zrodeného z Otca pred všetkými vekmi; Svetlo zo Svetla, pravého Boha z Boha pravého, splodeného, nie stvoreného, jednej podstaty s Otcom. Skrze neho bolo všetko stvorené. On pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z nebies. A mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom. Za nás bol aj ukrižovaný za vlády Poncia Piláta, bol umučený a pochovaný, ale tretieho dňa vstal z mŕtvych podľa Svätého písma. A vstúpil do neba, sedí po pravici Otca. A zasa príde v sláve súdiť živých i mŕtvych a jeho kráľovstvu nebude konca. I v Ducha Svätého, Pána a Oživovateľa, ktorý vychádza z Otca [i Syna]. Jemu sa zároveň vzdáva tá istá poklona a sláva ako Otcovi a Synovi. On hovoril ústami prorokov. V jednu, svätú, všeobecnú, apoštolskú Cirkev. Vyznávam jeden krst na odpustenie hriechov a očakávam vzkriesenie mŕtvych a život budúceho veku. Amen.

Čl. 5

Zásady hospodárenia, vrátane spôsobu určenia likvidátora pre prípad majetkového vysporiadania pri zániku cirkvi

1. Všetky osoby Gréckokatolíckej cirkvi konajú v hospodárskej oblasti podľa platných právnych noriem CCEO, partikulárneho práva a podľa predpisov právneho poriadku SR.
2. Katolícka cirkev je božského pôvodu. Z uvedeného dôvodu neexistuje právna norma, ktorá by predpokladala možnosť jej zániku. Gréckokatolícka cirkev, ako organizačná jednotka Katolíckej cirkvi, môže byť zrušená alebo štrukturálne modifikovaná len rozhodnutím Najvyššej autority Katolíckej cirkvi, ktorej prislúcha rozhodnúť o prípadnom majetkovom vysporiadaní.

Čl. 6

Spôsob schvaľovania základného dokumentu a jeho zmien

1. Základný dokument Gréckokatolíckej cirkvi v zmysle § 13 zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností a jeho zmeny schvaľuje Rada hierarchov.

Čl. 7

Útvary, ktoré majú právnu subjektivitu a v akom rozsahu a kto je oprávnený v ich mene konať

1. **Gréckokatolícka cirkev na Slovensku** (IČO: 51311917), za ktorú je oprávnený konať prešovský arcibiskup metropolita, prípadne iná osoba ustanovená na jeho miesto rímskym veľkňazom.
2. **Rada hierarchov Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi** (IČO: 56642555), za ktorú je oprávnený konať predseda Rady hierarchov, ktorým je prešovský arcibiskup metropolita. V prípade uprázdnenia metropolitného stolca je za Radu hierarchov oprávnená konať osoba poverená riadením Gréckokatolíckeho arcibiskupstva Prešov.
3. **Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov** (IČO: 00179205), za ktoré je oprávnený konať prešovský arcibiskup metropolita a ním poverené osoby, prípadne iná osoba ustanovená rímskym veľkňazom.
4. **Gréckokatolícka eparchia Košice** (IČO: 30305624), za ktorú je oprávnený konať košický eparchiálny biskup a ním poverené osoby, prípadne iná osoba ustanovená rímskym veľkňazom.

5. **Gréckokatolícka cirkev, eparchia Bratislava** (IČO: 42131774), za ktorú je oprávnený konať bratislavský eparchiálny biskup a ním poverené osoby, prípadne iná osoba ustanovená rímskym veľkňazom.
6. **Farnosti**, za ktoré je oprávnený konať farár alebo administrátor farnosti. Niektoré právne úkony, podľa normy CCEO a partikulárneho práva alebo iného ustanovenia eparchiálneho biskupa podliehajú schváleniu eparchiálneho biskupa, alebo ním poverených osôb.
7. **Rehole**, ktoré sú zastúpené príslušným predstaveným alebo predstavenou.
8. **Ďalšie inštitúcie**, ktoré sú zriadené v súlade s CCEO a ktoré odvodzujú právnu subjektivitu od právnej subjektivity Gréckokatolíckej cirkvi. Ustanovenie štatutárneho orgánu definuje CCEO alebo zakladajúce dokumenty (štatút, stanovy, zakladajúca listina a pod.) schválené kompetentnou autoritou.

Čl. 8

Práva a povinnosti členov hlásiacich sa k cirkvi alebo náboženskej spoločnosti

1. Práva a povinnosti členov cirkvi sú definované v CCEO, osobitne v kánonoch 7 – 26 CCEO a v partikulárnom práve Gréckokatolíckej cirkvi.

Čl. 9

Záverečné ustanovenia

1. Základný dokument bol schválený Radou hierarchov Prešovskej gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi dňa 27. februára 2025. Jeho schválením sa ruší platnosť Základného dokumentu Prešovskej Gréckokatolíckej metropolitnej cirkvi sui iuris na Slovensku z 13. marca 2015, zaregistrovaného pod číslom MK-2762/2015-260/13814 dňa 4. septembra 2015.

V Prešove 27. februára 2025

vladyka Jonáš Jozef Maxim
prešovský arcibiskup metropolita
predseda Rady hierarchov

Prílohy:

1. Kódex kánonov východných cirkví
2. Bula *Spirituali emolumento* pápeža Benedikta XVI. z 30. januára 2008
3. Katechizmus Katolíckej cirkvi

Dokument zaregistrovaný
V Bratislave 20. 03. 2025
Číslo: MK-4614/2025-310/7113

PhDr. Radovan Čikeš, PhD.
riaditeľ cirkevného odboru
Ministerstva kultúry
Slovenskej republiky